
[Home](#) / 20-29 aastaste muuseumikogemused elukestvas õppes

20–29 aastaste muuseumikogemused elukestvas õppes

KATRIN FREYBERG

Artiklis arutletakse 20-29 aastaste Eesti elanike muuseumikülastuste kogemuste üle nende enesearengus. Muuseumid on üks mitmekesisemaid võimalusi kultuuris ja elukestvas õppes osalemiseks võimaldades inimesel teha temale vajalikke ja huvitavaid valikuid.

Agiilses maailmas on indiviidi kohanemisvõime ja efektiivsus, mis tagatakse võtmepädevuste omandamisega elukestvas õppes, olulises seoses toimetulekuga elukutse omandamisel, tööl, kodus ja ühiskonnas üldisemalt. Muuseumi külastuse kogemust peetakse õppimisvõimaluseks. Probleem seisneb selles, et kuigi muuseumid pakuvad haridus- ja kultuuriasutustena külastajatele ühiskonna ja indiviidi paremaks mõistmiseks dialoogi, osalevad noored täiskasvanud muuseumides harvem, mistõttu jääb neil üks võimalus elukestvaks õppeks kasutamata. Uuriti millise tähenduse annavad noored täiskasvanud muuseumikülastusele, et mõista, kuidas ja milliste protsesside kaudu kogetakse õppimist. Uuringus toetuti Falk ja Dierking (2018) konseptuaalse õppimise teooriale ja Jack Mezirowi (1997) transformatiivsele õpikäsitusele, mille läbiv põhimõte on õppija kriitiline kogemuse mõtestamine kasutades selleks oma isiklikku tõlgendus raamistikku. Uuringu tulemustest selgub, et eneseareng, õppimine, lai silmaring on Eesti elanikele vanuses 20-29 peamine motiiv muuseumide külastamisel. Täiskasvanud toovad muuseumide puhul positiivse kogemusena esile teadmiste saamist, ehedust, kaasatust, koosõppimist ja meelelist kogemust terviklikus muuseumikonseptsioonis.

Võttesõnad: muuseumiharidus, muuseumikülastus kui kogemus, elukestev õpe, noored vanuses 20-29.

SISSEJUHATUS

2019.aasta andmetel on Eestis 246 muuseumi. (Eesti Kultuuriministeerium) Temaatilised-, isikuloolised-, kohapõhised-, ajaloolised-, kunsti-jt. muuseumid nii Eestis kui ka mujal maailmas on orienteeritud pakkuma elamushariduslikku kogemust igas eas inimestele.

Eestis on aastaks 2035 tasakaalus ja sidus ühiskond, teadmispõhine majandus ja kus väärtustatakse eesti keelt ja kultuuri, inimest ja tema teostust (Haridus- ja Teadusministeerium,

2019). Muuseumid, kultuuri- ja mitteformaalsete haridusasutustena toetavad nii formaalhariduse ainepõhist lõimimist kui ka väärtuspõhist kodanikuharidust, mida pakutakse igas vanuses inimesele lähtudes nende ootustest ja huvidest elukestvas õppes. Elukestva õppe põhimõtte kohaselt õpib inimene igas vanuses, ja subjektina konstrueerib oma teadmist vastavalt individuaalsele huvile ja vajadusele, eesmärgiga tulla hästi toime ühiskonnas, töö- ja eraelus. Rahvusvaheline Muuseumide Nõukogu (International Council of Museums) on hiljuti sõnastanud uue muuseumi definitsiooni, mis on toonud kaasa paradigma muutuse. Muuseumi üheks oluliseks funktsiooniks on vahendada sotsiaalse võrdõiguslikkuse printsiipe. Muuseumi põhifunktsioonide; kogumise, uurimise, tõlgendamise, vahendamise eesmärgiks on võimendada inimväärsust ja globaalset heaolu (International Council of Museums, 2019). Alanud sajandil ja jätkuva globaliseerumise tingimustes kujunevad kultuuridevahelised suhted üheks inimestevaheliste suhete oluliseks valdkonnaks mis tahes maanurgas. Eestis sealhulgas. (Raud, 2013) Pärandi digitaliseerimine ja institutsiooni demokratiseerumise protsessis loovad muuseumid dialoogi auditooriumidega, kodanikuharidusest on saanud muuseumite avalik roll (Pruulmann-Vengerfeldt & Runnel, 2012). Seega on muuseumid täiskasvanuõppe olulisi asutusi, mille külastuste käigus saadakse kogemusi erinevatel viisidel. Vaatluse (ekspositsioonid, näitused) ja protsessi (kuraatorituurid, erinevad sündmused, töötoad) käigus toimub inimese arusaamades muutus, senise arusaama kohandamine või senise arusaama kinnistamine. Järgneva kriitilise mõtlemise ehk kogemuse reflekteerimise tulemusena assimileeritakse uus teave ja konstrueeritakse maailmapilt. Ka transformatiivne õpiteooria ütleb, et uue kogemuse saamisel seostatakse see varasema kogemusega ning läbi oma isikliku tõlgendus raamistiku sünteesitakse teadmine, mis kriitilise mõtlemise tulemusel leiab rakenduse inimese arusaamas antud nähtuse vahendusel saadud kogemusele. Kriitilise mõtlemise tulemusena võivad toimuda muutused ka inimese tõlgendus raamistikus. (Mezirow, 1997)

Varasemalt on uuritud muuseumikeskkonna mõju täiskasvanu õppimisele (Visnapuu, 2011), elamus hariduslikke programme (Ronk, 2017), muuseumide poolseid kaasamise motiive külastajatele (Metsmaa, 2015) ja täiskasvanu muuseumide külastuse motivatsioone (Vatsar, 2016). Ronk (2017) muuseumispetsialistina toob oma uuringus esile, et (elamus)hariduslikud tegevused toetaksid külastajate enesearengulisi protsesse ja aitaksid kaasa ühiskondlike muutuste genereerimisele, on oluline nende tegevuste juures teadvustada nii külastajate muuseumi külastuse motiive ja ootusi, kui ka seda, kuidas külastaja muuseumikülastust kogeb. (Ronk, 2017) Puudub teadmine, kuidas kogevad noored täiskasvanud muuseumikülastusi enesearengus. Seetõttu ei ole teada milline on noorte täiskasvanute muuseumi kogemuse seos õppimisega. Noore täiskasvanuna mõistetakse 20-29 aastast Eesti elanikku. Seminaritöö eesmärgiks on välja selgitada noorte täiskasvanute kogemused muuseumi külastustest enesearengu kontekstis. Uuringu tulemused aitavad mõista kuidas on muuseumi külastused

seotud õppimisega ja mida väärtustavad noored täiskasvanud õppimise juures muuseumis. Emori 2018 aasta uuringus "Muuseumide ja raamatukogude külastajate ja mitte külastajate uuring" uuriti 15 aastaste ja vanemate Eesti elanike muuseumite külastamise ja mitte külastamise põhjuseid. Selgus, et vanuserühm 20-29 külastab muuseume harvem kui teised vanuserühmad, kuid arvamus muuseumidest ei võimaldanud piisavalt avada personaalseid motivatsiooni või barjääre tekitavaid aspekte (Emor, 2018). Statistikaameti andmetel elab Eestis 2019 aastal 20-29. aastaste vanuserühmas 110 593 inimest. (Statistikaamet, 2019) Kus need noored täiskasvanud siis on, millega tegelevad? Võibolla istub ta päev läbi internetis ja kaupleb bitcoinidega? Noortele pakub huvi finantsvabadus. (Hirmo, ekspertintervjuu 9.01.2020) Muuseumid on haridus-ja kultuuriasutused, ent varasemate muuseumi uuringute tulemustes kajastub peamise motivatsioonina muuseumi külastada soov meeldivalt aega veeta. (Visnampuu, 2011; Metsma, 2015; Ronk, 2017) Osa noori täiskasvanuid külastab muuseume ja osa mitte. Võimalik, et see osa, kes ei külasta, ei oma piisavat informatsiooni tänapäevaste muuseumite pakutavate võimaluste kohta või on kammitsetud varasematest negatiivsetest kogemustest muuseumi kontekstis. Seetõttu ei tea nad millisest väärtuslikust enesearengu võimalusest nad ilma jäävad. Seega on vaja uurida muuseumi külastavate noorte täiskasvanute kogemust mõistmaks millised on nende kogemused muuseumis ja kuidas mõistavad ja väärtustavad nad õppimist muuseumi keskkonnas. Selleks, et disainida muuseumiteenuseid noortele, on oluline mõista noore täiskasvanu kogemust muuseumi külastusest.

Uurimisküsimuseks on:

Kuidas kogeb noor täiskasvanu õppimist muuseumis ja millise tähenduse annab oma kogemusele?

Uurimuse andmeid analüüsid ja sünteesid loodi terviklikum pilt noore täiskasvanust külastaja kogemusest, millest on kasu muuseumi pedagoogidele, koolitajatele, noorsootöötajatele, teistele haridustöötajatele ja noortele täiskasvanutele muuseumihariduse paremaks mõistmiseks, tööalaseks kasutamiseks ning enesearengu ja elukestva õppe huvilistele. Uurimuse tulemustest võivad elukestva õppe pakkujad leida mõtteid noorte täiskasvanute huvidele ja vajadustele sobivate lahenduste loomiseks.

MUSEUMIKÜLASTUS KUI (TRANSFORMATIIVNE KOGEMUS JA) VÕIMALUS ELUESTVAKS ÕPPEKS

Museumiharidus on sisu vahendav ja kõiki sihtrühmi hõlmav tegevus, mis on suunatud muuseumi ja külastaja koostööle elukestva õppe ja hariva meelelahutuse huvides. Õppimine muuseumis on sotsiaalne suhtlemine kultuurilisi norme ja väärtushinnanguid väljendavas muuseumikeskkonnas, kus teadmisi ja ideid vahendatakse muuseumi pedagoogiliste, eelkõige konstruktivistlike meetodite kaudu. (Eesti muuseumihariduse terminikomisjon, 2015)

Elukestva õppe keskmeks on õppimine, mis on nii indiviidi, organisatsioonide kui ühiskonna

arengute eeldus ja eluhõlmav terviklik protsess, mis võib toimuda erinevates õpikeskkondades (formaalses-, mitteformaalses- ja informaalses õppes). Mitteformaalse õppe tunnuseks on mitmekesisus lähenemistes, vormides ja õpikeskkondades ja õppimise olemusest lähtumine. (Karu, Jõgi, Rannala, Roosalu, Teder, Põlta, 2019) Eesti Elukestva õppe strateegia näeb ette täiskasvanuõppe vajaduse olulist suurenemist ja selle rakendusliku osana mitteformaalseid kultuuriasutusi, sh. muuseume (Haridus-ja Teadusministeerium, 2014). Tänapäevased muuseumid on mitteformaalsed haridusasutused, mis vahendavad kultuuripärandit, loovad haridusliku sisuga võimalusi elamuslike kogemuste saamiseks, pakuvad dialoogi ühiskonna aktuaalsetel teemadel ja teabe mõtestamiseks meeldivas vaba aja veetmise keskkonnas.

Haridusstrateegia 2035 näeb ette rea tingimusi nagu õppija ja õpetaja vaimne ja füüsiline heaolu haridusprotsessis, õmblusteta, paindlikke õppimisvõimalusi loov hariduskeskkond. Võimestav, individuaalsete õpiradadega, õppijate ja õpetajate valikute vabadust toetav haridusprotsess. Lõimiv ja kultuuridevahelise suhtluse oskust loov haridusprotsess, tööeluks, karjääri valikuteks ja ettevõtluseks valmistav haridusprotsess. Teaduspõhine haridus. (Lauristin & Loogma, 2019)

Nägemus on hästi kooskõlas muuseumi kui paindlikke õppimisvõimalusi loova õppekeskkonnaga kirjeldades muuseumi võimalusi. Näiteks tagada nii õppija kui õpetaja vaimset ja füüsilist heaolu. Lõimiv ja kultuuridevahelise suhtluse oskust soodustav keskkond. Muuseumide poolt kasutatavad mitmesugused meetodid võimaldavad erinevalt läheneda õppele, mistõttu sobib muuseum hästi elukestva õppe keskkonnaks. Igal elukaare etapil, lapsest vanaduseni, on muuseumides alati midagi õppida, sest inimene õpib enese arengu taseme kohaselt, isikliku tõlgendusraamistiku kaudu kriitilise reflekteerimise käigus loodud tähenduste omandamisel. (Mezirow, 1997)

Sellepärast on oluline, et inimene külastaks muuseumi igas eas; lapsena, noorukina, noore täiskasvanuna ja vanemas eas. Lapse viib esmalt muuseumi lapsevanem ja õpetaja koos klassiga, et lapsel saaks tekkida muuseumi kogemus, mis sisaldab ka teadmist ja motivatsiooni tulevikuks, et külastada muuseume kui põnevat kohta, kus saab alati teada midagi uut. (Potter, 2019)

Muuseumid õppekeskkonnana on lõimitud formaalõppe ainekavadega pakkudes haridusprogramme kuni gümnaasiumi klassideni välja, seejuures on gümnaasiumi programmid loodud sobima igas eas täiskasvanutele. Täiskasvanu hindab kriitiliselt oma pädevusi ja konstrueerib oma vajadustele ja huvidele vastava arengutee, mida ta realiseerib erinevates keskkondades nii formaal-, mitteformaal- kui informaalses õppes elukestvalt. Uuem haridusterminoloogia tunneb õmblusteta haridusteed, kus õppimine (nii sisu kui keskkond) on subjektsusest lähtuv ja konstrueeritav subjekti valikutest.

Õppimist tõlgendatakse inimese kogemuse vahendusel kujunenud arusaamades, oskustes või maailmavaates toimuva püsiva muutusena. Andragoogilises vaates on täiskasvanud õppija enesearengu subjekt ja konstrueerib oma teadmised ise vastavalt oma huvidele ja vajadustele kasutades selleks erinevaid võimalusi, sh. muuseumi pakutavat. Muuseumi meetoditena võib

käsitleda temaatilisi näituseid, kus kirjalikele selgitustele lisatakse audio-visuaalseid, interaktiivseid jt. meetodeid. Muuseum on autentne kontekstuaalne kooslus, mis võimaldab terviklikku valdkonda haaravat keskkonda, millesse kuuluvad füüsiline keskkond, teave ja selle vahendamine, museaalid ja meeleliselt kogetav vaimne keskkond. Õppimine on uute kogemuste, tõlgenduste, mõtestamise, oletuste, prognooside, analüüside, üldistuste kontiinum. Inimene on õppinud siis, kui ta suudab asju mõista sügavamates seostes. Tunnetuslik ja tajutav teave kas assimileeritakse olemasoleva teadmisega või mitte, see sõltub külastaja valikutest.

Uurimistöös toetutakse sotsiaalkonstruvistlikule õpikäsitusele, mille kohaselt on õppimine teadmiste konstrueerimise protsess sotsiaalkultuurilises konteksti vastasmõjus ja millele õppija annab tähenduse. Sotsiaalse konteksti loob teiste inimeste kaasmõju õppimisel. (Kuurme, 2015; Karu, 2020) Uuriti sihtrühmas millised on kogemuste seosed õppimisega, milliseid tähendusi kogemuste põhjal luuakse ja milliseid arusaamu konstrueeritakse muuseumi külastuste põhjal. Uurimuses lähtuti Jack Mezirowi transformatiivsest õpiteooriast.

Õppimise kontekstuaalne mudel koosneb kolmest kontekstist ja kaheksast faktorist, mis mõjutavad muuseumis õppimist. Need on personaalne kontekst (külastaja motivatsioon ja ootused muuseumis saadavale elamusele ja õppimisele; eelnevad teadmised, millega seostada või tähenduste raamistikuna mõtestamisel; huvid ja uskumused; külastaja vabadus teha personaalseid valikuid ja kontrollida situatsioone), sotsiokultuuriline kontekst (omavaheline sotsiokultuuriline suhtlemine grupis, võimalus küsida ja jagada kogemusi; teiste (väljastpoolt rühma) vahendatav ja toetav tegevus ning füüsiline kontekst (oskuslikud organiseerijad ja eesrindlikud lähtealused, toote- ja teenuse-disain muuseumi, toetavad tegevused ja kogemused väljaspool muuseumi). (Falk & Dierking, 2018) Muuseumikülastaja õppimist mõjutav personaalne kontekst on seotud muuseumikülastuse motivatsiooniga, millise soovi ja ootustega on ta muuseumisse tulnud. Millised on tema varasemad teadmised ja mis teda huvitab. Õppimise seisukohalt on oluline kogemust jagada ja koos arutada ning kogemusele tähendus anda. Muuseumi füüsiline kontekst võimaldab tänapäeval pakkuda toote-teenuse kaasaegset disaini, külastaja kesket keskkonda interaktiivsete võimalustega, kohvikutega ja kontseptuaalselt atraktiivsete väljapanekutega. Täiskasvanud noortel on muuseumide külastamisel mitmekesiseid ja -kihilisi võimalusi õppimiseks ning neid võimalusi avastades saadakse kogemus. Ennastjuhtiv noor, kes meeltega tajudes (märkamine, vaatlemine, kuulamine, nägemine, lugemine, salvestamine, mõtlemine, järeldamine, üldistamine) konstrueerib teadmised, millest ta loob läbi kriitilise mõtlemise enda jaoks tähendused, on transformatiivselt õppinud. Seega lähtub transformatiivne õppimine saadud kogemusest ja vajadusest anda kogetule tähendus st. mõtestada kogemust. Mõtestatud kogemust võib niisiis nimetada kogemuslikuks õppimiseks, mis on õppijate kogemustele toetuv eesmärgipärane õppeprotsess, mis põhineb kas juba olemasoleval või muuseumi külastuse käigus saadaval uuel kogemusel. Aktiivõppe meetodite või mingi muu jätkuva kommunikatsiooni vormi kaudu arutletakse kogemuse üle, peegeldatakse

ning analüüsitakse seda sobivate meetodite ja õppematerjalide toel. Tulemuseks on õppija jaoks uue teadmise konstrueerimine, mis võimaldab järgmisi kogemusi hankida juba kõrgemal teadmiste tasandil. Kogemusõppe printsiip on lõimitud paljudesse õppija isiklikel või kellegi teise vahendatud kogemustel rajanevatesse õppemeetoditesse. Kogemus saadakse muuseumis tema mitmekesiste võimaluste tõttu enamasti elamusena – kõigi meeltega tajutava kogemusena, seetõttu sobib nimetada õppimist muuseumis ka elamusõppeks. Elamusõpe muuseumis on meelte, taju ja kehalise tegevuse kaudu õppimine, mille tulemuseks on ehe elamus. Muuseumis toetatud õppimise tulemusel laieneb külastajate esteetiline tunnetus, tõuseb huvi ja motiveeritus, areneb kriitiline meel ja enesetaju. (Eesti muuseumihariduse terminikomisjon, 2015) Muuseumikülastuse eesmärk ei ole enamasti õppimine vaid elamuse saamine ja hästi veedetud vaba aeg. Muuseumi külastusel elamuse saamise ja vaba aja veetmise käigus toimub õppimine ka siis, kui inimene seda ise kohe ei teadvusta. (Visnapuu, 2011) Peter Jarvis on vaadelnud täiskasvanu õppimist kultuuriruumis ja on muuseumi osas seisukohal, et kui täiskasvanu vaatab muuseumis eksponaate ja loeb sinna juurde tahvlilt selgitusi, siis õpib ta mõlemal juhul, sest ta näeb, loeb ja kuuleb, seejärel mõtestab. Kui ta aru ei saa sellest, mida ta näeb või kuuleb, siis on tal kaks valikut — ta kas läheb ja uurib asja kohta rohkem, et teada saada mis see on ning mis tähenduse ta sellele annab või ta saab teadmise sellest, et on midagi, mille kohta tal puudub arusaamine ning mis on see, mida ta peaks õppima. (Jarvis, 2012)

Hariduslikke kogemusi ja õppimist pakutakse muuseumides programmide, näituste, väljapanekute ja sündmuste vahendusel. Sündmustena korraldatakse muuseumides kuraatori tuure, näituste avamisi, kontserte, etendusi, filmiprogramme, muuseumitunde, töötubasid ja muid üritusi.

Teematilised näitused pakuvad suhestumise ja diskussiooni võimalust külastajale ärgitades neid kaasa mõtlema ühiskonna arengutes. (Ronk, 2017) Muuseumide hariduslike väljunditena toimivad sügavama teemakäsitleusega narratiivid. Laiapõhjalised teematilised näitused loovad külastajatele võimaluse tõlgendada kogetavat, kaasa mõelda, seostada varasema nägemusega ja enda jaoks tähendusi luua. Mõtestada, avastada, saada teada uut ja kujundada arvamusi. Töötoad ja osalussündmused võimaldavad otseselt käed külge panna (sh. interaktiivsus — midagi katsetada, luua). Muuseumid erinevad üksteisest spetsiifika ja suuruse poolest, ent üheks ühiseks tunnusteks on hariduslik eesmärk ja seda eesmärki teostava metoodika olemasolu. Muuseumis stimuleeritakse inimese mõtlemistegevust ja teadlikkust, mis viib muutuseni teadvuses. Sama kinnitab ka transformatiivse õppimise teooria. Teooria eelduseks on kohalolu tajumine ja märkamisest saadav kogemus, mis on aluseks uuele teadmisele, mille mõtestamise tulemusel toimub õppimine. Mezirowi transformatiivne õpikäsitus kinnitab muuseumis saadud kogemust kui õppimist väites, et õppimine muuseumis toimub läbi kriitilise mõtlemise ja refleksiooni sidudes selle oma varasema kogemusega. Läbi isikliku tõlgendus raamistikku moodustavad kultuuri ja keele struktuurid, mille kaudu tõlgendatakse tähendust, omistades oma kogemustele sidususe ja

olulisuse — toimub transformatiivne õppimine. Mezirow eristab nelja õppimise protsessi, milles esimesel juhul uue kogemuse lisandudes kohendatakse olemasolevat teadmist või vaatenurka, teisel juhul luuakse uue kogemuse põhjal uusi seisukohti, uus arvamusi, kolmandal juhul muudetakse kardinaalselt senist seisukohta (näiteks negatiivse hoiaku puhul millessegi võidakse uue kogemuse põhjal hakata suhtuma samasse ilmingusse soosivalt) ja neljandaks võib uus kogemus muuta inimese vaatenurka, kuid ei pruugi tuua transformatiivset muutust, kui vaatenurga muutus sobib olemasolevasse tõlgendus raamistikku. Kriitilise mõtlemise tulemusena on ka tõlgendus raamistik muutuses. Transformatiivse õppimise kutsus esile dilemma inimese varasema teadmise ja kogemuse raamistikus millegi osas, mis on talle tundmatu. (Mezirow, 1997) Kriitilise mõtlemise kaudu konstrueerivad täiskasvanud oma arusaamist ja maailmapilti. Iga kord saades uue kogemuse osaliseks toimub teabe seostamine varasema kogemusega, läbitakse taas hindamise faas, sünteesitakse teadmine ja rakendatakse ellu. Muuseumi kontekstis kogetu on vahetu õppimisprotsess, kus indiviid omandab just temale vajalikud teadmised.

Noor muuseumikülastaja

Uurimuses keskenduti Eesti elanikele vanuses 20-29, keda iseloomustatakse järgmiste tunnustega: iseseisvus, enesekriitilisus, võimaluste otsimine, arenevad suhtlus- ja esinemisoskused, aktiivne seltsielu, kuid samas kitsendatud suhtluspartnerite eelistused. Noored täiskasvanud on aktiivsed teabekanalite kasutajad, kõrge mobiilsusega, omavad mitmekülgseid digipädevusi. Neil on kultuuridevahelise suhtlemise kogemused, hea keeleoskus, konstruktiivne rahulolematuse olemasolevaga ja optimism tuleviku suhtes. Noori peetakse headeks kohanejateks, kes tegelevad teadlikult enda koolitamisega, sest neid motiveerib eneseareng ja soov meeldivalt aega veeta. Seltskond ja sellega kaasnev meelelahutuslik komponent on noorte täiskasvanute osalemist kujundavaks teguriteks. (Espenberg et al., 2018)

Noorte vajadusteks on eneseaktualiseerimine, sotsiokultuuriline läbikäimine, identiteedi konstrueerimine ja põhivajaduste rahuldamine, milleks on autonoomsus, kompetentsus ja kuuluvus. (Deci, & Ryan, 2000) Noori köidavad erinevad valikud, mida tehakse nii vajadustest kui ka huvidest lähtuvalt. Oluline on seejuures enesekuvamine (selfi), millest on saanud uus eneserepresentatsiooni sümbol (Gjerdingen, 2018) ja võimalus sotsialiseerumiseks, soovitatavalt oma generatsiooni põhiselt, sest selles tuntakse nii kuuluvust kui ühiseid huvisid ja arusaamu ning seoseid, kuid ka paarilise otsimise ja pere loomise motiiv. Eesti 20-29 vanuseliste täiskasvanute seas on levinud subkultuuriline-eneseteostuslik, individualistliku edu ja maailmakodaniku orientatsioon. (Opermann, s.a.) Osaletakse sellistes tegevustes, mida on võimalik teha pisteliselt või tavapärasest erinevatel aegadel, sest ajakasutus on noortel heitlikum ja on suurem vajadus ringi liikuda (Espenberg et al., 2018). Kokkuvõtteks võib öelda, et 20-29 aastane Eesti elanik on ennastjuhtiv, oma arenguvajadusi hästi tundev ja enesearengule orienteeritud, hea kohaneja, kes on maailmakodanik.

METOODIKA

Fenomenoloogiline lähenemine valiti uuringu läbiviimiseks, sest võimaldab esitada küsimusi ja koguda andmeid konkreetse probleemi kohta, mis eristub üldisest abstraktsemast teema käsitlest (Toulmin, 1990, viidanud Flick, 2006) Fenomenoloogia võimaldas kirjeldada muuseumi kogemuste eripärasid. Andmekogumise meetodiks kasutati poolstruktureeritud intervjuud ja ekspertintervjuud. Intervjuu meetodina võimaldas tähelepanu pöörata intervjuueeritava isiklikele arvamustele ja hoiakutele. (Flick, 2006:165) Poolstruktureeritud intervjuu võimaldas esitada täpsustavaid küsimusi, et mõista vastaja tähenduslikke mõtteid.

Sihipärase valimi moodustasid 20-29 aastased Eesti elanikud, kes olid külastanud muuseumi viimase 12 kuu jooksul. Seoses eriolukorra kehtestamisega Eesti Vabariigis, kohandati uuringu läbiviimist. Üks intervjuu toimus Google Hangouts videosilla vahendusel, üks intervjuu Messengeri vahendusel ja neli intervjuud kirjalikult. Intervjuueeritavateks olid kolm meest (M21; 2M21; M23) ja kolm naist (N20; N22 ja N28). Viis inimest õppis ülikoolis ja töötas, üks ainult töötas.

Intervjuueeritavatest üks oli magistrikraadiga ja teised omandasid bakalaureusekraadi.

Intervjuueerimise lõpetasin kui vastused hakkasid korduma ja uut infot enam ei tulnud ehk andmed küllastusid (saturatsioon). Intervjuude salvestamiseks küsiti luba. Ekspertintervjuu sihtrühma ekspert Kristjan Hirmoga toimus Tallinna Ülikooli Raamatukogus.

TEEMAANALÜÜS

Andmeid analüüsiti temaatiliselt, mis võimaldas paindlikkuse tõttu (Braun & Clarke, 2006) teha epistemoloogilisi järeldusi, tuvastada mustreid ja analüüsida tähendusi ja arusaamu, avastada uusi teemasid, mida uuringut alustades ei ole ette nähtud, kuid mis võivad uurimise seisukohast anda olulist informatsiooni. (Lagerspetz, 2017; Flick, 2009) Salvestatud intervjuud transkribeeriti ja korrastati. Seejärel loeti transkriptsioonid korduvalt läbi. Analüüs oli nelja-etapiline. 1) Lähtudes teoreetilisest alusest määratleti deduktiivsed kategooriad ja teemad 2) Andmed süstematiseeriti esile kerkivate teemade järgi ja kanti vastavate teemade juurde tabelisse. 2) Järgnevalt analüüsiti vastuseid teemade kaupa ja seostati ning üldistati informatsiooni, mis oli saadud 3) Esile kerkisid olulised tsitaadid ehk koodid, mis märgiti alateemade juures ära. Tuvastati mustreid ja koondati andmed. 4) Lõpetati andmete töötlemine lõpliku teemade määratlemise ja andmete lõpliku korrastamisega, mille käigus lisandus kaks uut teemat. Koostati teemakaart (Joonis 1).

Moodustasid järgmised kategooriad ja teemad (Tabel 1.).

Tabel 1. Kategooriad ja teemad

Kategooriad	Teemad	Näide

Õppimise personaalne kontekst	Motivatsioon Ootused Eelnevad teadmised ja kogemused Huvid Vabadus teha valikuid	<i>Enesearenguks on muuseumid sama olulised kui raamatute lugemine, avardab silmaringi ja annab rohkem teadmisi. (N20)</i>
Õppimise sotsiokultuuriline kontekst	Tähenduslikud teised Juhendatud kogemus Kaasamine	<i>Tegu oli väga huvitava näitusega, pildid olid enamasti mitmemõttelised ning kõik said üksteisega oma arusaamasid piltidest jagada. (2M21)</i>
Õppimise füüsiline kontekst	Ruum kui vaimne ja füüsiline keskkond Arhitektuur Interaktiivsed eksponaadid Näituste ja programmide disain Sündmuste võimestamine väljaspool muuseumi	<i>Kõige parem oli see, et seda niiskust sai ise tunda maa all – kogu aeg oli rõvedalt röske. (M21)</i>

TULEMUSED

Järgnevalt esitatakse tulemused kategooriate ja teemade kaupa, illustreerides tulemusi näidetega. Ekspertintervjuu eesmärgiks oli tuua nähtavale noorte täiskasvanute arvamuste sügavam mõistmine.

1. Personaalne kontekst

Noore täiskasvanu motiiviks muuseumi külastamisel on huvi ja eneseareng.

(1) *Motiveerib eelkõige huvi ajaloo vastu ja uute teadmiste vastu. Lai silmaring annab aluse selleks, et osaleda kaaskondlastega aruteludes ja teistes vestlustes. Mannetu on olla tasa ja minu jaoks häbiväärne mitte teada ajaloo kohta. (M23)*

(2) *Enesearenguks on muuseumid sama olulised kui raamatute lugemine, avardab silmaringi ja annab rohkem teadmisi. (N20)*

(3) *Eesti Kaevandusmuuseumi motiveeris minema teiste inimeste jutt. Nende kogemus, mida nad*

jagased, tundus niivõrd huvitav, et seda pidi ka oma silmaga nägema. (M21)

(4) Hariv ja ennastarendav kogemus, hetk endale alati kõige parem. (N22)

Noore täiskasvanu tähenduses on enesearenguks õppimine muuseumis oluline ja motiveeriv kogemus, mille jooksul saadakse teadmisi ja avardatakse silmaringi. Lähedaste ja kaaslaste soovitusel koos huvi ja sooviga rohkem teada on samuti põhjused muuseumi külastada. Eksperti arvamus toetab arvamust. *Noortel täiskasvanutel on maailm ees lahti, nad tahavad avastada ja silmaringi avardada.*

Ootused saadavale kogemusele võivad olla madalad, kuid saadud positiivsete kogemuste mõjul võivad madalad ootused muutuda positiivseks arvamuseks.

(5) Ootused olid üsna madalad, kui kuulsin, et tegu oli Eesti autoritega, kuid lõpuks üllatusin positiivselt. (2M21)

(6) Olen õppinud teatud asju erineva nurga alt vaatama ning ehk ka veidi paremini analüüsima (2M21)

Intervjueeritavate sõnul on saadud kogemused muutnud seniseid eelarvamusi (5). Noored kinnitavad transformatiivset õppimist muuseumi kontekstis.

Ekspertintervjuu kinnitab madalate ootuste võimalikkust. *Pärssida võivad vanad halvad mälestused – tolmune, igav, tüdimus – kooli ajal käidud küll.*

Eelnevad teadmised/kogemused võimaldavad õppida tulevikuks.

(7) Minu jaoks on kõige olulisem teada ja aru saada kuidas toimusid tegevused nendes valdkondades siis ja võrrelda sellega, mis toimub praegu. See paneb mõtlema selle üle, et ehk on mingeid sündmusi, mis võivad ka tulevikus juhtuda ja võibolla saab võtta õppust meie eelkäijatelt, et sarnaseid olukordi vältida. (M23)

(8) Seostub õpingutega koolis. (N20)

(9) Sooviksin rohkem külastada ja eelkõige uute teadmiste eesmärgil. (M23)

Täiskasvanud õppija seostab varasemad kogemused uutega ning sünteesib teadmise, mida omandatavas valdkonnas tulevikus praktikasse rakendab.

Noored toob õppimissituatsiooni uudishimu, huvid ja ootus saadavale kogemusele ning õppimisele. Noorele täiskasvanule on oluline autonoomsus ja vabadus teha valikuid.

(10) Autospordi Muuseum huvitab puhtalt enda hobi tõttu, autosport ning autod on lapsepõlvest saati hingelähedased olnud – tegu on mind väga huvitava valdkonnaga, loodan sealt veel lisateadmisi saada. (2M21)

(11) Infotalletamise koha pealt oleks see oluline ja väärtust loov järgmistele põlvetele. Noorena mina ise ei väärtustanud seda, aga vanemaks saades tundub aina enam vajalik (M21)

Muuseumikülastaja õppimist mõjutav personaalne kontekst on seotud motivatsiooniga. Noor täiskasvanu valib oma õpitee ise ning see sõltub tema õpieesmärgist ja huvidest (10).

Ekspertintervjuu kinnitas, et noored teevad oma valikud ise ja on autonoomsed. *Noored on saanud*

iseseisvaks, oma raha, neil on palju erinevaid võimalusi meelelahutuseks, võimalus teha kõik, mis tahavad, reisida kuhu tahavad. Samuti selgus ekspertintervjuust, et muuseumides on oluline sisu loome ja seotus praktilise tänapäevase eluga, et oleks huvitav. "Vaja on luua sisu ja hästi valida! Sellist igapäevast praktilist asja on vaja; keskkonnateemad, zero-waste teemad on in!"

Filmimuuseumis Orlovi lossis saaks teha workshopid –kuidas saada bloggeriks, youtuberiks. Kõik ju tahavad saada." Samuti tõi ekspert esile tänapäevased tehnilised võimalused, mis lasevad muuseumidel korraldada väga kvaliteetset ja head muusikasündmust, mis toob noored muuseumisse kohale. "Tänapäeval on tehniline võimekus nii palju arenenud, et väikeste vahenditega on võimalik teha superkontserte ruumidest olenemata, sealhulgas muuseumides."

2. Sotsiokultuuriline kontekst õppimisel tähenduslike teistega kogetakse koosõppimist arusaamade jagamise ja arutelude kaudu.

(12) Tegu oli väga huvitava näitusega, pildid olid enamasti mitmemõttelised ning kõik said üksteisega oma arusaamasid piltidest jagada. (2M21)

(13) Lai silmaring annab aluse selleks, et osaleda kaaskondlastega aruteludes ja teistes vestlustes. (M23)

Õppimist kaaslastega ühes ajahetkes koos, artledes ja arvamusi jagades konstrueeritakse (ühised) seisukohad ja teadmised. Ekspertarvamus toetas mõtet, et noortele meeldib suhelda eakaaslastega ja nad loovad omavahel huvipakkuvatel teemadel võrgustikke, kus jagavad informatsiooni üksteisega. *"Üldiselt neil meeldib endaealistega koos olla. Kõik suhtlevad omavahel internetis. Kui on mingid huvid, siis on vastavad võrgustikud."*

Juhendamist spetsialisti poolt muuseumis kogetakse kui usaldusväärset, süvateadmisi andvat dialoogi.

(14) Kogu juhendaja kava muutis muuseumikülastuse tavapärasest huvitavamaks.... (15) Asjatundjaga on muuseumikogemus kindlasti hoopis teine, kui seda on üksikäies. (2M21) (16) Mis eriti meeldis oli see, et giid ise oli ka seal kunagi töötanud. Tema jutt oli veenva. (M21)

Nii sama eriala õpilased, kolleegid, sõpruskonnad kui sama valdkonna spetsialistid külastajatena, kui muuseumi giidi või ainevaldkonna juhendajaga peetud mõttevahetust, arutelusid ja tutvumist muuseumiga kogetakse koosõppimisena. Noored täiskasvanud kirjeldasid juhendajate ja giidide asjatundlikkust ja usaldusväärsust ühe õppimise kogemuse osana.

Kaasamine ja osalemine pakub noortele huvi ja väljakutset osalemiseks elukestvas õppes.

(17) Oleks tore, kui minu koolil oleks leping muuseumiga, mille raames saavad kadetid käia muuseumides ning osaleda erinevates töötubades. Kes tahab silmaringi laiendada, see kasutab kindlasti seda võimalust. Mina oleksin üks nendest ja teeksin seda terve elu. (M23)

Noor täiskasvanu kinnitab soovi olla aktiivselt kaasatud erinevates tegevustes muuseumis ning osaleda elukestvas õppes.

Ekspertintervjuu toetas kaasamise olulisust muuseumis. *“Avastamine, kaasamine, uued teadmised!”*

Vahendamine väljaspool sotsiaalset rühma

Noore täiskasvanu tähenduses on kogemuse jagamine väljapoole sotsiaalset rühma enesehinnangut tõstev ja identiteeti kujundav.

(18) *Seda kogemust on võimalik ka tuua vestlusesse niisama, et inimesega näiteks kontakti luua. Peaks juhtuma, et on kellegagi midagi jagada, siis on see ülimalt positiivne.* (M21)

Sotsiaalkultuuriline mõõde avaldub õppimist soodustavana ka kaasavas ja juhendatud kogemuse kirjeldustes, millest saab teha järeldusi kui väärtusest õppimisel. Külastaja sotsiokultuuriline käitumine omab samuti mõju muuseumi kontekstis õppimisele. Õppimise seisukohalt on oluline kogemust sotsiaalselt jagada, koos arutada ja kogemusele tähendus anda.

(19) *Kohvik võiks olla, saab pärast muljetada kogemust.* (N22)

3.Füüsiline kontekst

Ruum kui vaime ja füüsiline keskkond pakub meelelist õppimiskogemust.

(20) *Ahhaa-moment oli Patareis, see kui pidi ühte ruumi sisse astuma, kus varem oli päriselt inimesi maha lastud ja seal käis kõva pauk.* (N20)

(21) *Huvitav ja mõtlemisainet pakkuv väljapanek.* (2M21)

(22) *Kõige parem oli see, et seda niiskust sai ise tunda maa all – kogu aeg oli rõvedalt röske.* (M21)

Noor täiskasvanu kogeb meeleliselt nii vaimset kui füüsilist keskkonda ja seostab varasemate ja uute saadud teadmistega. Tähenduslik kogemus on saadud erinevate taju aistingute kaudu, mis moodustavad konseptuaalselt tervikliku muuseumikogemuse. Noore täiskasvanu tähelepanu köitmine on eduka õppimise algus. Mõtlemapanev väljapanek võimaldab noorel täiskasvanul kriitiliselt reflekteerida kogetut ja sünteesida, millest konstrueerida oma teadmised ja maailmavaade. Näituste ja programmide disain on meeleliselt kogetava transformatiivse õppimise osa.

Ekspert toob esile õppimiskogemuse muuseumikeskkonna kaudu. *Käisin vastavatud Paksus Margareetas. Vaja on luua tervik nii nagu seal on. Astud tänavalt sisse ja tunned kohe seda teistsugust keskkonda. Tunned, et sind on oodatud. Ma sain teada, mis on TEU. Vaimustav!* (uurija: TEU on merekonteiner e. konteineri mõõt, mida kasutatakse mõõtühikuna st. kaubamõõt). Arhitektuursed lahendused lisavad atraktiivsust ja ehedust tajutavale kogemusele.

(23) *Rääkida Eesti Kaevandusmuuseumist, siis selle idee oli väga lahe. Muuseum on ehitatud kohe kaevanduse kohale.* (M21)

Täiskasvanu kogemuse tähenduse loob ehe ja innovatiivne lahendus kaasaegse muuseumi ühendamisel ajaloolise objektiga.

Interaktiivsed eksponaadid rikastavad kogemust ja erinevad lahendused võimaldavad täiskasvanul

valida temale sobiv lahendus.

(24) *Kui muuseumis on mingi eksponaat, mis on niiõelda "käed külge" stiilis, siis üldjuhul jääb see mulle meelde.* (M21)

(25) *Interaktiivsed eksponaadid on minu arust vajalikud, see lisab muuseumile natukene särtsu juurde.* (M21)

(26) *Interaktiivsed eksponaadid on noorematele, ise eelistan klassikalist.* (N22)

Noorte täiskasvanute tähenduses on interaktiivsed eksponaadid olulised teabeallikad ja kogemuse rikastajad. Täiskasvanu valib ise kuidas ja mida ta õpib. Eksperdi kogemuses väljendub usk, et muuseum võiks pakkuda igale ühele midagi olenemata vanusest. *Muuseumides on vaja luua sisu-igale ühele midagi, lastest täiskasvanuteni. Et kui koos minna, on kõigil midagi avastada.*

Sündmuste võimestamine väljaspool muuseumi on üks viise muuseumikogemust temaatiliselt rikastada.

(27) *Lühifilmid meeldivad ja avalikud loengud on ka üks asi, mis on huvitav.* (N28).

(28) *Tapal toimus 2019.aastal Vabadussõja näidislahing. Seal võiks tulevikus küll osaleda.* (M23)

(29) *ERM-i kontserdid tunduvad huvitavad ja tahaks minna.* (N22).

Täiskasvanu tähenduses on sotsiaalse interaktiivse meelelise kogemuse soov seondatuna muuseumiga kui muuseumikogemuse osa väljapool muuseumi.

Ekspert kinnitas muuseumides juba toimunud edukaid sündmusi, mis suunatud täiskasvanud noortele. *Artisti planeerimine sellistele sündmustele on võtmeküsimuseks ning artisti valik muutub ajas.*

Ekspertintervjuu töi lisaväärtust, tuues esile muuseumi sisu loome olulisust muuseumi kogemuses ja kinnitades transformatiivse õppimise ning elukestva õppe toimumist muuseumi keskkonnas.

Samuti näitas ta noortele suunatud sündmuste korraldamise olulisi lähtepunkte ja kinnitas noorte täiskasvanute kogemustes kirjeldatud andes nendele sügavama mõistmise aluse.

ARUTELU

Uurimuse eesmärk oli selgitada välja noorte täiskasvanute arusaamised muuseumi külastamise kogemustest ja seotusest enesearenguga.

1. Tulemustest selgub, et noorte täiskasvanute muuseumikülastuse peamine motiiv on õppimine eesmärgiga laiendada silmaringi ja ennast arendada.

Uuringu tulemustele toetudes võib väita, et noorte täiskasvanute peamine motiiv külastada muuseumi on seotud huvi ja uudishimuga ning eesmärgiga laiendada silmaringi ja ennast arendada. Selline tulemus ühtib Karu (2020) uuringu üliõpilaste arusaamadest õppimisest ülikoolis tulemusega, et õppimine on avarama maailmapildi

kujundamine. Varasematemuuseumiuuringutulemusteskajastubpeamisemotiivina soovmeeldivalt aega veeta (Visnapuu, 2011; Metsma, 2015; Ronk, 2017). Käesolev uurimus sihtrühmas 20-29 eluaastat ei kinnitanud peamise motiivina meeldivat ajaveetmist. Muuseumi külastuskogemus on

noorte jaoks laia silmaringi saamine. Seega on muuseumite oluline teadvustada end lisaks kultuuriasutusele ka haridusasutusena võimaldades noortele teadvustada muuseumide võimalusi enesearenguks ja elukestvaks õppeks. Varasemates uuringutes on muuseumi nimetatud kultuuri- ja mäluasutusena. Vatsar (2016) näitab, et noored täiskasvanud ei külasta muuseumi raha- ja ajapuuduse tõttu ning nimetasid muuseumi igavaks, mistõttu eelistati teisi meelelahutusasutusi. Uuringus nimetati muuseumi kultuuriasutuseks, mitte haridusasutuseks, mistõttu võrdlesid uuringus osalejad muuseumi teiste meelelahutusasutustega. Tulemustest selgus samuti, et tänapäevaste muuseumite funktsioonide ja võimaluste kohta puudub noortel teave. Käesolevas uuringus selgus noorte täiskasvanute valdkonnapõhine huvi ja külastus motiivina haritus ja eneseareng. Sellest järeldatakse, et noortel täiskasvanutel on küll erinevad eesmärgid ja huvid, kuid vähene teadlikkus tänapäeva muuseumide poolt pakutavast. Üks põhjusi noorte täiskasvanute muuseumides osalemise vähesuses võib peituda selles, et muuseumi ei teadvustata haridusasutusena. Seega tuleks sõnastada muuseumi funktsioonid, pakkuda noortele teemasid, mis neid huvitavad ning käsitada muuseumi kui haridusasutust.

2. Noorte arusaamades on koosõppimine kui väärtus, mida muuseumikülastuses mõistetakse interaktsioonina kaaslaste, kolleegide, asjatundlike juhendajate, koolitajate ja giididega. Teadmiste/kogemuste jagamise ja arutelude käigus konstrueeritakse ühist arusaama õpitule. Kaasamine ja aktiivne osalemine pakub noortele huvi ja pakub väljakutset elukestvas õppes. Õppimisel tähenduslike teistega kogetakse koosõppimisena arusaamade jagamise ja arutelude kaudu. mille käigus konstrueeritakse (ühised) seisukohad ja teadmised. Kontekstides moodustuvatele teemakomponentidele lisandus uuringu käigus veel kaks teemat kui süvaõppimist soodustavat tegurit, milleks on aktiivne kaasamine ja juhendatud kogemus.

Uuringus jõuti samale tulemusele nagu Karu (2020) oma uurimuses, et rühmas õppimisel mõjutatakse teineteist, sest õpitakse sotsiaalsetes suhete jagatud kogemuste ja mõtete kaudu, luues õpitule tähendusi. Asjatundlikku juhendamist spetsialisti poolt kogetakse kui usaldusväärset, süvaõppimist võimaldavat dialoogi. Sotsiaalkultuuriline mõõde avaldub õpet soodustavana kaasavas ja juhendatud kogemuse kirjeldustes, millest saab teha järeldusi kui väärtusest õppimisel. Sarnaselt Karu (2020) uuringu tulemustega, et õpetamisviiside valikul on oluline kaasata üliõpilane teadmiste loomise protsessi, on muuseumikülastuse kui kogemuse puhul oluline kaasamine. Üks võimalusi selleks muuseumi keskkonnas on eeldusel, et edendatakse täiskasvanute koolitajate ja muuseumipedagoogide tihedamat omavahelist koostööd.

Andragoogiline seisukoht on, et täiskasvanu õpib endale tähendusi luues ja konstrueerib oma teadmised ise, juhendajatel ja koolitajatel on dialoogis suunav roll. Õppimine muuseumis toimub tähendusloome kaudu, mistõttu on muuseumipedagoogi ja koolitaja koostöös võimalik osalemise kogemuse olulisus ja sellest tulenev väljakutse elukestvas õppes leidis kinnitust nii käesolevas uuringu kui Metsmaa (2015) uuringu tulemustes.

3. Tulemustest ilmneb, et noored täiskasvanud on kogenud muuseumi külastust kui transformatiivset õppimist füüsilise, sotsiokultuurilise ja personaalse konteksti koosmõjus. Näituste ja programmide disain on meeleliselt kogetava transformatiivse õppimise osa. Uurimuses jõudsin samadele tulemustele Metsmaaga (2015), et muuseumi külastajatele on oluline saada muuseumis rahuldada psühholoogilisi vajadusi (emotsioonid) ja sotsiaalseid aspekte (kontaktid mõttekaaslastega). Külastajate jaoks on oluline saada kogemusi ja selle läbi uusi teadmisi ja oskusi, seega on muuseumidel hariv roll. (Metsmaa, 2015) Andragoogilisest seisukohast lähtuvalt on täiskasvanu õppimisel emotsioonide analüüsil oluline roll, mida kinnitavad ka käesolev uurimuse tulemused. Noore täiskasvanu tähelepanu köitmine on eduka õppimise alus. Õppimine muuseumis on autonoomne kogemus, kus külastajatel on aktiivne roll planeerimises, tähelepanus, märkamises, kontrollimises ja reflekteerimises. Eelnevad teadmised ja kogemused võimaldavad õppida tulevikuks. Täiskasvanud õppija seostab varasemad kogemused uutega ning sünteesib teadmise, mida omandatavas valdkonnas praktikasse rakendada tulevikus. Ootused saadavale kogemusele võivad olla madalad, kuid võivad kriitilise refleksiooni tulemusel transformeeruda positiivseks arvamuseks. Muuseumikülastus muutis noorte seniseid arvamusi, mis lubab järeldada, et õppimise käigus kriitilise mõtlemise tulemusel ja tõlgendamisel ning seostades eelnevate kogemuste ja teadmistega transformeeriti teadvusesse uued väärtused. Uuringu tulemus on kooskõlas Mezirowi transformatiivse õpikäsitusega. Muuseumi külastuse käigus toimub transformatiivne õppimine.

Mõjuteguritena transformatiivse õppimise protsessis on erinevad teema komponendid, millest moodustuvad kontekstid ja mis kõik kokku moodustavad tervikliku kogemuse. Õppimist soodustav muuseumikeskkond pakub terviklikku teemakohast konseptsiooni, mis koosneb erinevatest konseptuaalsetest teema komponentidest (Joonis 1). Muuseumi külastust kirjeldab täiskasvanud õppija kõigi meeltega tajutud kogemusena, mis paneb mõtlema, loob tähendusi ja arusaamu, mille tulemuseks nimetatakse avaramat silmaringi. Noore täiskasvanu arusaamades väljendub edukas õpikogemus terviklikus kontekstuaalses ja transformatiivses õppimiseks sobivas keskkonnas ja kohanemisest selles. Sobiv keskkond sisaldab ruumi kui vaimset ja füüsilist keskkonda, meeltega tajutavaid erinevaid lahendusi, positiivseid emotsioone pakkuvaid ja huvitavaid sisulisi meetodeid, asjatundlikke spetsialiste, sotsiaalselt jagatud arusaamu ja tähendusloomet, võimalust valida ning tunnet olla oodatud ja aktiivselt kaasatud. Uuringu tulemused on kooskõlas Falki ja Dierkingi (2018) õppimise kontekstuaalne mudeli muuseumi õppekeskkonnaga. Uuringus jõuti sama tulemuseni Visnapuu (2011) uurimistöö tulemusega, et muuseum õppekeskkonnana on täiskasvanu õpet toetav ja meeleliselt kogetav keskkond.

4. Noored täiskasvanud kogevad muuseumis rahulolu õppimisest ja elamusest, mis võimaldab neil konstrueerida oma teadmised ja avardada silmaringi. Meeleliselt kogetud ja transformatiivsel reflekteerimisel omandatu on edendadnud mina-pilti, millest tuleneb rahulolu endaga, identiteedi

kujunemine ja soov osaleda elukestvas õppes.

Uurimistulemus on kooskõlas Ronki (2017) uuringu tulemusega, et täiskasvanutel on enesearengu eesmärgid, mida muuseumid saaksid toetada. Uuringu tulemused aitavad mõista täiskasvanute enesearengu motiive ning kuidas, milliste meetodite abil luua nendele selleks sobivad võimalused. Muuseumikülastuse tõlgendamisel on noorte täiskasvanute arusaamades enesearengule suunatud refleksioon. Transformatiivse õppimise tulemusi on väljendatud silmaringi avardamises, vaatenurga muutuses, seotuses varasema kogemusega, paranenud analüüsioskuses, uute teadmiste omandamises. Transformatiivse õppimise toimumist on toetanud kaasatus, asjatundjaga läbitud teema ühised arutelud, kaaslastega sotsiaalselt jagatud kogemused ja ühiselt loodud arusaamad ning muuseumi spetsiifilise konteksti ehedus ja terviklikkus. (joonis 1. Muuseumi külastus kui transformatiivne õpikogemus.) Uuringu tulemustest võib teha järelduse, et noorte täiskasvanute tähenduses on muuseumi külastus tervikkogemus — meeleliselt tajutud tervikut moodustav kontekstide ja teema komponentide kontiinum. Noorte täiskasvanute arusaamades on oluline personaalne teadmiste ja pädevuste assimileerimine läbi transformatsiooni, millega rikastavad oma teadmistepagasit ja avardavad maailmavaadet ja silmaringi tugevdades samas oma identiteeti ja mina-pilti. Noore täiskasvanu tähenduses on kogemuse jagamine väljapoole sotsiaalset rühma enesehinnangut tõstev väärtus. Lai silmaring annab aluse selleks, et oskaks kaaskondlastega aruteludes ja teistes vestlustes. (M23) Uuringu tulemustest võib järeldada, et iseseisvus, enese teadlik arendamine, hea kohanemisoskus on sihtrühmale iseloomulik, mis vastavad Espenberg jt. (2018) uurimustulemustele sihtrühmas. Noored täiskasvanud andsid muuseumikülastusele tähenduse kui kogemusele, mis avardas silmaringi ja mida kogesid enesearenguks väärtusliku transformatiivse õppimisena. Kogeti huvide orgaanilist kasvamist, rahulolu õppimisest, koosõppimisest ja saadud kogemusest.

Uurimusest selgus, et noortel on muuseumi kui enesearengu ja elukestva õppe keskkonnast kindel arusaam. Valmidus elukestvaks ja eluhõlmavaks õppeks sünnib just nendes noorte poolt oma kogemuste jagamise käigus sünteesitud arusaamades.

5. Muuseum kui mitmesuguste võimalustega kontseptuaalselt terviklik hariduskeskkond transformatiivseks elukestvaks õppeks. Uuringus osalejate emotsioone ja isiklike tähendusi analüüsides ning uuringu tulemustele tuginedes võib järeldada, et täiskasvanute tunnetatud terviklik muuseumielamus sisaldab endas erilist mitmekesisust kordumatut keskkonda, mida mujal haridusasutustes võib olla keeruline luua. *Üldiselt oli see efektiivsem õppimismeetod kooli omast, sest sai ise oma silmaga näha reaalselt erinevust geoloogilisest tekstuurist. Õpiku ja piltide meetod ei anna nii palju kogemust. (M21). Muuseumi külastus on samuti ajaloo õppimine, lihtsat minu jaoks huvitavam vormis, kui seda on õpikust väikeste piltide vaatamine. (2M21).*

Õppimise kontekstuaalne mudel koosneb kaheksast peamisest faktorist, mis mõjutavad muuseumis õppimist. Need on personaalne kontekst (külastaja motivatsioon ja ootused

muuseumis saadavale elamusele ja õppimisele; eelnevad teadmised, millega seostada või tähenduste raamistikuna mõtestamisel; huvid ja uskumused; külastaja vabadus teha personaalseid valikuid ja kontrollida situatsioone), sotsiokultuuriline kontekst (omavaheline sotsiokultuuriline suhtlemine grupis, võimalus küsida ja jagada kogemusi; teiste (väljastpoolt rühma) vähendatav ja toetav tegevus ning füüsiline kontekst (oskuslikud organiseerijad ja eesrindlikud lähtealused, toote- ja teenuse-disain muuseumi, toetavad tegevused ja kogemused väljaspool muuseumi) (Falk & Dierking, 2000) ning kaasamine ja juhendatud kogemus.

Haridusstrateegia 2035 nägemus tulevikuks on tagada õppija ja õpetaja vaimne ja füüsiline heaolu haridusprotsessis, õmblusteta, paindlikke õppimisvõimalusi loov hariduskeskkond. Võimestav, individuaalsete õpiradadega, õppijate ja õpetajate valikute vabadust toetav haridusprotsess. Lõimiv ja kultuuridevahelise suhtluse oskust loov haridusprotsess, tööeluks, karjääri valikuteks ja ettevõtluseks valmistav haridusprotsess. Teaduspõhine haridus. (Lauristin & Loogmaa, 2019) Uurimistulemustest järeldeb, et muuseumikeskkond sobib strateegias kirjeldatud hariduskeskkonnale ja -protsessidele võimaldades luua olemasolevate ressursside baasil täiskasvanu õppele soodsaid tingimusi.

Ma võin infot leida ka internetist ja niisama lugeda. Muuseum (...) info omandamise teha huvitavaks- nii ise ei saa arugi, et õpid. (M21) (Kontekstiks on kompliment muuseumile; uurija kommentaar)

Karu (2020) uurimistöö tulemusest ilmneb, et õpetamisisviiside valikul on vaja luua võimalusi kogeda kognitiivset, personaalset ja sotsiaalset arengut, kuid pöörata tähelepanu ka enda kui õppija ja oma õppimise kohta käivate arusaamade arengule.

Käesoleva uuringu tulemusel ilmneb noorte täiskasvanute arusaamades rahulolu pakkuv ja edukas õppimise kogemus tänu muuseumide konseptuaalsele mitmekesisele terviklikkusele. Noored täiskasvanud kogevad õppimist muuseumis kui valitud eriala või huviala täiendavat õppe võimalust ja enesearengule suunatud tegevust. Samuti ilmnes, et õppija varasemad kogemused, mis seostatud muuseumidest saadud uute kogemustega on võimaldanud konstrueerida teadmisi, mille tulemusena tajutakse silmaringi avarustumist. Täiskasvanu seostab muuseumi külastuse kogemuse oma varasema kogemusega ning reflekteerides seda tõlgendus raamistikus, annab kogemusele tähenduse ja integreerib oma väärtustesse moodustades oma arusaama ja kujundades oma maailmapilti ning on seega transformatiivselt õppinud. (Mezirow, 1997)

KOKKUVÕTE

Muuseum kui kontseptuaalset terviklikku kogemust pakkuv nii personaalse, sotsiaalse, füüsilise kui teaduspõhise keskkonnana on transformatiivset õppimist võimaldav hariduskeskkond eluhõlmavaks ja elukestvaks õppeks. Täiskasvanu ennastjuhtiva õppijana valib oma vajadustele ja huvidele vastava individuaalse õpitee ensearenguks. Uuringu tulemuste põhjal koostas mudeli Muuseumikülastus kui transformatiivne õpikogemus, toetudes õppimise kontekstuaalse

modelile (Falk & Dierking, 2018), transformatiivsele õppimisteooriale (Mezirow, 1997 ja uuringutulemustele (Joonis 1).

Joonis.1 Muuseumikülastus kui transformatiivne õpikogemus. (autori joonis)

Mudel isitatu loob võimaluse mõista noore täiskasvanu muuseumikülastust õpikogemusena, mille käigus omandatakse teadmised ning erinevate kontekstide ja meetodite koosmõjus antakse neile sügavam tähendus. Uurimuse käigus loodud mudel Muuseumikülastus kui transformatiivne õpikogemus (Joonis 1.) toob esile seosed konteksti ja temaatiliste komponentidega, mis moodustavad tervikliku (õppimis) kogemuse seosed õppekeskkonna ja selles keskkonnas toimuva tähendusliku transformatiivse õppeprotsessiga. Mudeli võib asetada misiganes keskkonda ja selle järgi luua või parendada võimalusi õppimiseks.

Uurimistöö peamised tulemused on järgmised:

1. Noorte täiskasvanute eesmärk muuseumi külastades on huvi ja eneseareng, silmaringi avardamine, mille käigus moodustub maailmapilt ja kujundatakse identiteeti.
2. Noortele täiskasvanutele on sotsiaalne jagamine tähenduslike teistega osa koosõppimisest. Kaasamine, aktiivne osalemine ja juhendatud kogemus muuseumis omavad seost elukestvas õppes osalemisega.
3. Ruum kui vaimne ja füüsiline keskkond on olulisemaid kontekste meeltega tajumiseks. Koos temaatilise sisu, eksponaatide, meetodite ja vahendamise tajutakse muuseumi külastus kogemust õppimist soodustava tervikliku muuseumi kogemusena.
4. Muuseumid haridusasutustena pakuvad kontseptuaalset terviklikku hariduskeskkonda elukestvaks õppeks kõigile.

Uurimisküsimusele vastates võib kokkuvõttes tõdeda, et muuseumi külastust kogetakse kontekstuaalse meeletaga tajutava tervikuna — füüsilise keskkonna, sotsiaalse areeni ja personaalse kognitiivse lõimumise ja mõtestamise kontekstiga, kus reflekteerides luua enda jaoks tähendusi ja transformeerida need oma väärtustesse. Võttes arvesse täiskasvanu õppimise kompleksust on see tulemuslikumaid viise muuseumis õppimisel.

Uuringu tulemustest lähtuv "Transformatiivse õppimise mudel" (Joonis1) väärtus seisneb arusaamas kuidas inimene kogeb kontekstuaalseid seoseid, millistest teema komponentidest koosneb kompleksne muuseumi külastus, kui eeldus tähendusliku transformatiivse õppimise toimumiseks.

"Transformatiivse õppimise mudel" (Joonis 1) praktiline väärtus seisneb arusaamas, mis võimaldab rakendada komplekselt teema komponente tervikliku kogemuse loomiseks ja transformatiivse õppimise võimaldamiseks. Transformatiivse õppimise mudel on kasutatav loomaks sobivaimat hariduskeskkonda (Joonis1) mis iganes kohas luues sobivad kontekstid ja

teema komponendid nendes.

Globaliseerunud teadmistepõhises ühiskonnas on eluga toimetulek paremini korraldatud inimestel, kes mõistavad elukestva ja eluhõlmava õppe vajadust ja oskavad leida endale meeldivad ja sobivad keskkonnad oma vajaduste rahuldamiseks. Noored täiskasvanud mõistavad seda hästi ja tegelevad teadlikult enesearenguga leides selleks erinevaid keskkondi. Muuseumid on üks võimalusi selleks.

Uurimistööst lähtuvad soovitusel õppijatele, haridustöötajatele ja muuseumide töötajatele:

1. Teadvustada muuseumide hariduskeskkonna mitmekesiseid võimalusi kontseptuaalse tervikuna.
2. Algatada noori täiskasvanuid kaasavaid programme ja võimaldada neil teenuste disainis osalemist;
3. Tihendada koostööd elukestva õppe pakkujatega.
4. Arendada jätkuvalt muuseumi keskkonda ja sisu lähtudes külastaja enesearengu huvidest.
5. Arendada süvaõppe võimalusi ja individuaalset õpiteed arvestava elukestva õppija vajadustele vastavate tingimuste loomist ja dialoogi võimalust parema teenuse osutamiseks;
6. Avada muuseumi erisündmusteks tavapärasest erinevatel aegadel võimaldades sotsialiseerumist huvi- ja eakaaslastega. Seda tehes kaasata noori täiskasvanuid sündmuse disainiprotsessi.

Edasisteks uurimisteks soovitatakse uurida koostöövõrgustike struktuuri loomise ideed, millesse kaasata muuseumid, elukestva õppe pakkujad ja noored täiskasvanud.

Uurimuse panus seisneb selles, et sihtrühma noorte täiskasvanute enesearengu ja muuseumikogemuse tähenduslikku seost ei ole varasemalt teadaolevalt uuritud ja uurimuse tulemused toovad esile uudsed lähenemised seoses muuseumides õppimisega.

Uurimistöö teoreetiline panus on õppimist soodustavate uute teemade tuvastamine ja transformatiivse õppimise mudeli loomine.

Uurimuse praktiline väärtus seisneb selles, et loob noortele täiskasvanud õppijatele, haridus- ja muuseumitöötajatele võimaluse avastada õppimist soodustav ja toetav muuseumi keskkond ja mitmekesised võimalused selle kasutamiseks.

Usaldusväärsus on tagatud analüüsikäigu ja andmete täpse kirjeldusega ning paradigma selge väljatoomisega. Valim oli väike, kuid uuritud on kogemust ja töö maht oli piiratud.

Täna oma juhendajaid Katrin Karu (PhD) ja Gertha Teidla-Kunitsõnit (MA) innustamise ja juhendamise eest. Täna ekspertide kommentaaride eest. Tänu sõnad kuuluvad ka uuringus osalenud noortele täiskasvanutele, kes minuga oma kogemusi jagasid.

KASUTATUD KIRJANDUS

Braun & Clarke (2006). Using Thematic Analysis in Psychology (2)_3 Külastatud

aadressil: https://www.researchgate.net/publication/235356_Using_Thematic_Analysis_in_Psychology.

Desi, E.L. & Ryan, R.M. (2000). Self – Determination Theory and the Facilitation of Intrinsic Motivation, Social Development, and Well-Being. American Psychologist.

Eesti muuseumihariduse terminikomisjon (2015). Sõnastaja. Eesti muuseumihariduse sõnastik. Külastatud aadressil <https://kunstimuuseum.ekm.ee/wp-content/uploads/2012/04/SÕNASTAJA.pdf>.

EMOR (2018). Muuseumide ja raamatukogude külastajate ja mittekülastajate uuring. Külastatud aadressil: https://www.kul.ee/sites/kulminn/files/muuseumide_ja_raamatukogude_kulastajate_ja_mittekulastajate_uuringu_lopparuanne_0.pdf.

Espenberg, K., Kiisel, M., Saarsen, K., Jaanits, J., Rajaveer, L., Nõmmela, K., Aksen, M. (2018). 19–26-aastaste noorte noorsootöös osalemise motivatsioon. Uuringu lõpparuanne. Tartu: Tartu Ülikool. Külastatud aadressil: https://www.hm.ee/sites/default/files/uuringud/19-26_osalemine_noorsootoos.pdf.

Falk, J. H., & Dierking, L.D. (2018). Learning from museums. Rowman & Littlefield.

Flick, U. (2009). An Introduction to Qualitative Research. Külastatud aadressil https://mycourses.aalto.fi/pluginfile.php/551900/mod_resource/content/0/Uwe_Flick_An_Introduction_to_Qualitative_Research.pdf

Gjerdingen, S.C. (2018). Night at the museum. Reflections on Museum 'Lates' and Their Millennial Visitors (magistritöö). Oslo: Oslo University. Külastatud aadressil: https://www.duo.uio.no/bitstream/handle/10852/64417/1/Master-thesis_Stina-gjerdingen.pdf.

Haridus-ja kultuuriministreerium (2014). Eesti elukestva õppe strateegia 2020. Külastatud aadressil: <https://www.hm.ee/sites/default/files/strateegia2020.pdf>

International Council of Museums (2019). Museum definition. ICOM. Külastatud aadressil: <https://icom.museum/en/activities/standards-guidelines/museum-definition/>.

Jarvis, P. (2012). Learning from Everyday Life. Külastatud aadressil <http://hssrp.uaic.ro/continut/1.pdf>.

Karu, K. (2020). Üliõpilaste arusaamad õppimisest ülikoolis: andragoogiline vaade. (dokoritöö). Tallinn: Tallinna Ülikool

Karu, K., Jõgi, L., Rannala, I.-E., Roosalu, T., Teder, L., Põlda, H. (2019). Mitteformaalõppe tähenduse konstrueerimine poliitikadokumentides. DOI: <https://doi.org/10.12697/eha.2019.7.1.03>

Kuurme, T. (2015). Õppimise mõistmisest. (4.osa) Huvitav Kool. Külastatud aadressil <https://www.huvitavkool.ee/2015/01/tiiu-kuurme-oppimise-moistmisest-4osa.html>

Lagerspetz, M. (2017). Ühiskonna uurimise meetodid. Sissejuhatus ja väljajuhatus. Tallinn: Tallinna

Ülikooli Kirjastus.

Laherand, M.-L. (2008). Kvalitatiivne uurimisviis. Tallinn: Inforükk.

Lauristin, M., Loogma, K. (2019) Heaolu ja sidususe ekspertrühma visioon. Haridusstrateegia 2035.

Külastatud aadressil

https://www.hm.ee/sites/default/files/heaolu_ja_sidusus_lauristin_04.02.2019.pdf.

Metsmaa, K. (2015). Kaasamine Eesti muuseumides: barjäärid ja

võimalused [magistritöö]. Külastatud aadressil:

https://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/46880/metsmaa_k2tlyn_ma_2015.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

Mezirow, J. (1997). Theory of Transformative Learning DOI: 10.4018/978-1-5225-6086-9 n

book: Critical Theory and Transformative Learning, Chapter: Mezirow and the Theory of Transformative Learning. Publisher: IGI Global, Editors: Victor Wang, pp.120-1.

Opermann, S. (s.a.) Põlvkonnad väärtuspildil uuringu "Mina. Maailma. Meedia." alusel (ettekanne).

TÜ ühiskonnateaduste Instituut.

Potter, K. (2019). Täiskasvanud õppija muuseumis (teemaportfoolio). Tallinn: Tallinna Ülikool.

Potter, K. (2019). 20-29. aastaste Eesti elanike elukestva õppe võimalused muuseumi keskkonnas (käsikiri). Tallinn: Tallinna Ülikool.

Pruulmann-Vengerfeldt, P., Runnel, P. Kui muuseumist saab sõnum osalevatele

auditooriumidele. ERMi aastaraamat 55 (2012) lk. 32-51 Külastatud aadressil:

https://www.academia.edu/5943662/Kui_muuseumist_saab_sõnum_osalevatele_auditooriumidele.

Raud, R. (2013). Mis on kultuur? Sissejuhatus kultuuriteooriatesse. Tallinn: Tallinna Ülikooli Kirjastus.

Ronk E. (2017). Täiskasvanutele suunatud (elamus)hariduslikud tegevused ja nende võimalused

tänapäeva muuseumis (magistritöö). Tallinn: Tallinna Ülikool. Külastatud aadressil

<https://www.etera.ee/zoom/32001/view?page=2&p=separate&search=muuseum&tool=search&view=0,1109,1673,1107>.

Statistikaamet (2019) Rahvastik RV021: soo ja vanuserühma järgi. Külastatud

aadressil <http://andmebaas.stat.ee/Index.aspx?lang=et&DataSetCode=RV021#>.

Vatsar, J. (2016) Noorte täiskasvanute suhtumine muuseumisse ja nende külastusmotivatsiooni mõjutavad faktorid (lõputöö). Tartu: Tartu ülikool. Külastatud aadressil

<https://www.ester.ee/record=b4576196>.

Visnapuu, K. (2011). Muuseumikeskkonna mõju täiskasvanu kogemustele ja

õppimisele [magistritöö]. Tallinn: Tallinna Ülikool. Külastatud

aadressil: <https://www.etera.ee/zoom/2008/view?page=3&p=separate&search=Visnapuu&tool=search&view=0,491,2480,3018>

ARTIKLID 2011

ARTIKLID 2012

ARTIKLID 2013

ARTIKLID 2014

ARTIKLID 2015

ARTIKLID 2016

ARTIKLID 2017

ARTIKLID 2018

ARTIKLID 2019

ARTIKLID 2020

ARTIKLID 2021

ARTIKLID 2022

ARTIKLID 2023

Otsi

Privaatsusreeglid

© 2025 Tallinna Ülikool | Haridusteaduste instituut | Andragoogika | CC BY-NC-ND 4.0